

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

TIZENKETTEDIK ÉVFOLYAM.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SZERKESZTI:

BODOR LÁSZLÓ.

KOLOZSVÁR, 1897.

AZ EGYLET TULAJDONA.

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

108067

TARTALOM.

I. Egyleti ügyek.

	Lap
A t. tagtársakhoz. <i>A Szerkesztő</i>	I
Egyesületi élet	3. 77, 105
Erdélyrészi méhésztársaság rendes közgyűlése	29
A második méhésztársaság-kongresszus ügye	169
Olvasóinkhoz	253
Meghívó közgyűlésre	282

II. Szakcikkek.

A méhésztársasági szakoktatás kérdéséhez. <i>Simay L. Tivadar</i>	4
A méh érzékei. <i>Csiki János</i>	6
A nők a méhésztársaságban. <i>Gémess Joachim</i>	10
Egy méhésztársaság kolléga vastag tévedése. <i>Dr. Ribáry F. J.</i>	12
A vándortanítók uti programja és kimutatása. <i>Kászoni Dimén</i>	13
Szakirodalmi szemle. <i>Balint Sándor dr.</i>	14, 44
A méhésztársasági adatok gyűjtése. <i>Benda Pál</i>	19
A méhésztársaság. <i>J. Fehér Márton</i> 20, 71, 99, 117, 142, 159, 185, 247	
A méhésztársasági szakoktatáshoz. <i>Katona Dénes</i>	36
Az 1896-ik év a II. méhésztársasági kerületben. <i>Abaffy József</i>	39
Természetes módon méhésztársaságunk! <i>Gémess Joachim</i>	42
Szemle	46, 62, 90, 111, 131, 151, 178, 194, 212, 240, 283
Miképpen mozditjuk elő a rajzást? <i>V. J.</i>	53
Hogyan segítsünk az áldozat családon. <i>Valló János</i>	56
A méhésztársaságokról. <i>Simay L. Tivadar</i>	58
A méz, mint konzerváló anyag. <i>Erdős Lajos</i>	59
A valódi angol »Plumcake« készítménye. <i>Liskai József</i>	59
Egy kis ócska újdonság. <i>B. S.</i>	60

A lépes méz bírálata	61
Urambátyám levelei 68, 97, 119, 139, 160, 185, 203	219
A méhek némely gyűjtéséről. <i>Valló János</i>	85
A kis és nagy keretekről. <i>Metzger Ag. F.</i>	86
Hogyan építtethetünk a méhekkel sok anyaházat	87
A méhészeti vándortanitók útiprogrammja. <i>Greco Demeter</i>	87
A méhek szállításáról <i>Valló János</i>	88
Méhészeti előadások. <i>Kovács Antal</i>	101
Miképpen neveltessünk termékeny anyákat. <i>Valló János</i>	106
A méhész hibás-e, vagy a kaptár? <i>Simay L. Tivadar</i>	109
A »Vitelo« gyümölcskrém	117
»A méh és világa«	125
Az anya önként vonul-e ki a rajjal? <i>Simay L. Tivadar</i>	127
Hivatalos pusztítás a méhészet rovására <i>Szabó János</i>	128
Az én lépgyáram. <i>T.</i>	129
Az óriás méhcsalád. <i>Elekes Imre</i>	130
A méhszurás ellen. <i>J. Fuhos Márton</i>	135
Tapasztalataim a mülép-készítés körül	136
A méhek etetése a kupos kasokban. <i>Bartos Géza</i>	137
A rendes rajzás jelei <i>Sötér Kálmán</i>	146
Válogatnak-e a méhek az anyaházakban? <i>J. Fuhos Márton</i>	149
Gyümölcs-liqueurök mézzel. <i>Dr. Ribáry F. J.</i>	150
Csapos kaptár. <i>Simay L. Tivadar</i>	157
Ribizli-bor, mézzel	158
Egy régi baj. <i>Simay L. Tivadar</i>	174
A viasz tisztításáról. <i>R. J.</i>	176
Az anyaházak kiválasztása. <i>J. Fuhos Márton</i>	177
Megtermékenyedik-e az anya, miután már terméketlenül pe- tézni kezdett? <i>Valló János</i>	189
Az anyásításról. <i>Simay L. Tivadar</i>	190
Az ályanyás családok kezeléséről. <i>J. Fuhos Márton</i>	192
Le a kénezéssel! <i>Tóth Tamás</i>	193
Adatok a hazai méhészeti irodalom tótnyelvű termékeiről. <i>Valló János</i>	200
Az 1896-iki év a II. méhészeti kerületben. <i>Abaffy Főzsef</i>	201
Kell-e a méheket itatni télen? <i>Jánossy Miklós</i>	209
A lépek eltartásáról. <i>L. Simay Tivadar</i>	211
Dió pálinka	219

Méhészeti előadások. <i>Kovács Antal</i>	224
Grand Miklós	229
A méhek téli nyugalma. <i>Sötér Kálmán</i>	232
A mézborról. <i>Dr. Ribáry F. J.</i>	238
A méhészeti szakoktatás kérdéséhez. <i>Simay L. Tivadar</i>	254
A méhek téli nyugalma. <i>Sötér Kálmán</i>	255
A méhek betegségeiről <i>Bálint Sándor dr.</i>	257
Öngyilkos méhcsalád. <i>Valló János</i>	262
A méhészet barátaihoz. <i>Philiscus</i>	264
Az Estélyről. <i>Prónay Albert</i>	274

III. Vidék.

A Csap és Vidéke méhészkör közgyűlése	80
Méhészkör Nagy-Kanizsán	81
Egyletünk tagjaihoz. <i>Liebner József</i>	84
Sz.-Lekencze. <i>Göbölös Károly</i>	221
A szászrégeni méhészkör	230

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IV. Vegyesek.

Egyletünk t. tagjai szives figyelmébe. — Egyletünk elnökét: Br. Bánffy Ernőt. — Csiki János meghalt. — Kitüntetések. — Alapszabályok megváltoztatása. — A mézbor és méz-szesz megadóztatása — Bölcs intézkedés. — Törpe méhek. — A kává-liqueur készítés mézzel. — Kitünő fakenőcs. — A költséssenyv. — A ragasztó-gyanta. — A méhészeti oktatás Bulgáriában. — Hogyan csökkenthetjük a fa gyulékonyosságát? — A méh testének a hófoka. — Méz- és viasz-árak. — A turfa a méhészetben. — Növényi rost — A legértékesebb ajándék.	21
Méhészeti tanácsadó. — A mézértékesítés ügye. — Méhészeti tanfolyam Szegszárdon. — Meddig termékeny az anya? — Biztos eljárás az anyaméh kicserélésére. — A legjobb etetés mód. — Méhes a magasban. — Ujabb méhellenségek. — Érdekes kongresszusi határozat. — Kábitás pófeteg gombával. — A herék étkezése. — Valódi, vagy művirág?	49

Meghívás. — Sötér Kálmán »Méh és Világa«. — Méhészeti oktatás a kertészeti iskolában. — A Sötér kaptáráról. — Olcsó kaptárak. — A méhek laboratoriuma. — Az idős méhek. — A hamisított méz próbája. — Kitűnő ojtó viasz. — Méz- és viasz-árak	73
Kérelem. — A fogházi iparüzlet kaptárjai. — Van virág, de nincs méz. — Viasz kiválasztó prés. — Hányszor eszik az álca naponkint? — Nemcsak az ember szereti az alkoholt. — A méhcsaládok november havi mézfogyasztása. — Dohánypácz mézzel. — Ámerikai teasütemény. — Érdekes és szép ajándék. — Egy mezőgazdasági szaklap ingyen.	102
Reclamatíók, tagsági belépések. — Fogel Frigyes Vilmos meghalt. — A magyar méhészek második kongresszussáról. — Méhészeti mozgalmak Szász-Régen városában. — Az időjárás. — Méhészeti eszközök. — Hirdetési rovatunk. — Háztartás.	122
Méhéskör Szász-Régenben. — Az értekezlet. — A gyűjtő méhek. — Kitüntetés méhészeti irodalmi munkásságért. — Egy kellemes hűsítő ital.	143
A tagsági díjjal hátralékosokhoz. — A Kolozsvárt tartandó negyedik országos méhészkongresszus. — A magyar méhészek második kongresszusa. — Valló János. — A méz gyógyhatása. — »A méhészeti törvény-tervezethez«. — Élnek-e még a vándortanítók? — A lép ragasztása. — Az idős vagy ifju méhek vonulnak-e ki a rajjal? — Keményítő a műlépkészítésnél. — Raj a kürtőből. — A méhek a bíróság előtt. — Méz- és viasz-árak. — A »Magyar Ujság«	164
A tagsági díjjal hátralékosokhoz. — A szamosujvári méhéskör. — Herepetezés után megtermékenyedik-e az anya? — A kénssav hatása a méhekre. — A méz tisztítása a napon. — Miből él a méhtetű? — A lépkészlet raktározása.	187
Méhészeti előadások. — Hogyan kell mézzel malaga- és madeiraborutánzatot készíteni? Méhésztársaimhoz. — Méz- és viasz-árak i	205
Sötér Kálmán. — Prónay Albert. — A téli felolvasó-estélyek. — Az elmaradt kolozsvári kongresszusról. — A költésnyvről. — A cukorral való etetés kérdéséhez. — Kő-len kitt. — Panaszok mindenfelé. — A méhszurás ellen. — Pálinka, mint méhészgögyyszer. — A méz, mint szépitő-szer. — A bor-	

limonad essenczia. — Az apis dorsata kaptárban. — A siker titka	224
A t. tagtársakhoz. — A téli estélyek. — Az egyleti sorsolás. — A méhtetű asztaltársasága a méhnek? — A mézbor adómentessége. — Iszákos méhek. — Hirdetési rovatunk	248
A t. tagtársakhoz. — Az erdélyrészi méhészegylet monografiája — A méhek verembe telelése. — A budapesti kereskedelmi muzeum városligeti állandó kiállítása. — A méz, mint selyemtisztító anyag. — Gyíkok a méhes körül	283
V. Szerkesztő postája.	27, 76, 168, 207, 228, 252

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.
Reclamatik-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder József* főtítkárhoz intézendők (Hosszu-utca 22.), a pénzküldemények: *Biró Gyula* egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Nagy-utca 44. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körítő tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 k. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona).

Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik 25% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

A t. tagtársakhoz.

Az új év kezdetén őszintén üdvözljük t. tagtársainkat és a méhészet barátait.

Nem megszokásból tesszük ezt, hanem egy eseményekben gazdag, történelmileg is nevezetes és örök emlékű év lezajlása után, az őszinte hálaérzetével üdvözljük munkatársainkat, kik hazafias munkájukkal és áldozatkészségükkel közreműködtek a nagy, monumentális alkotásnak legalább egy részecskéje fölépítésénél.

Örömmel emlékszünk vissza a munka napjaira és hálással azokra, kik közreműködtek ama eredmény létrehozásában, melyre büszkék lehetnek Magyarország méhészei.

De ezzel, a szünetet nem ismerő munka közepett nem a nyugvó pontot keressük.

Hiszem az a munka, melynek rugója a lét és az a munka, melynek kiindulási pontja az eszmei emberben van és célja a közjó előmozdítása: ép oly szakadatlan, ép oly folytonos, mint az, mely a világ egyetem mozgását irányítja.

Midőn az új év küszöbét átlépjük: *új munka programm* áll előttünk.

Magyarország méhészeinek *második kongressusa* és az azzal kapcsolatosan *Kolozsvárt rendezendő országos méhészeti kiállítás* előtt állunk. Ezek fokozott munkát és némi anyagi áldozatot igényelnek, hacsak nem akarunk hátramaradni a kontinens más, mivelte államai mögött; hacsak nem akarjuk, hogy a megkezdett alapvető munka áldástalan maradjon.

Az új év gazdag munkaprogramjában sok fontos megoldásra váró kérdés van, melyek méhészetünk jövőjével, annak fejlődésével vannak szoros összefüggésben. Ezek megoldásánál, sokaknak kell közreműködni a hivatottak közül.

A méhészeti szakoktatás, a vándortanítói intézmény formája, a méhészeti törvény, a méz a méhészeti termények értékesítése, stb. mind megannyi megoldásra váró fontos kérdések és nevezetesen lesz ez az év a méhészek történetében, ha beteljesedik ama régi vágyunk, vajha eme kérdések megoldásával segítve volna a rég érzett égető szükségén! . . .

Egyletünk közlönye, a «*Méhészeti Közlöny*», mely eddig előharczosa volt a fennebbi irányzatoknak: jövőre is hű marad programjához és azon lesz, hogy a méhészet és a méhészek érdekeinek, minden irányban és minden körölmények között hű szószólója legyen.

Igyekezni fogunk, hogy lapunk változatos tartalma minden igényt kielégítsen s miután lapunk körül számos kiváló munkatárs csoportosul: reméljük, hogy ebbeli törekvésünk nem marad eredménytelen.

Viszont kérjük azonban a méhészet barátait, hogy egyletünket s ezzel lapunkat is, a közjó előmozdítását célzó törekvésében támogatni sziveskedjenek.

A szerkesztő.

Egyesületi élet.

Egyletünk választmánya decz. 12-én rendes és decz. 19-én rendkívüli választmányi ülést tartott *Bodor László* alelnök elnöklete alatt.

A decz. 12-iki ülés tárgya volt az 1897. január 31-én tartandó közgyűlés tárgyainak előkészítése.

A decz. 19-én *Wieder József* főtitkár bemutatta a m.-nemegyei m. kör novb. 29-én tartott választmányi ülése jegyzőkönyvét, melyből sajnálattal vette tudomásul a választmány, hogy a kör érdemes elnöke, *Vályi Elek* ev. ref. esperes betegsége miatt lemondott az elnökségről. A kör tisztujtó közgyűlését decz. hó folyamán fogja megtartani, mely közgyűlés egyik fontos tárgya lesz, hogy a kör, mely egyszersmind gyümölcsészeti egyesület: alaptőkéjét megfogja osztani, s annak 30%,-a a méhészeti kör alapja részére fog kiszakittatni, mit a választmány helyesléssel vett tudomásul.

A közgyűlés alkalmával felolvasások fognak tartatni. A közgyűlésen az anyaegyesület is képviselve lesz; *Wieder József* főtitkárt küldte ki; ő felolvasást is fog tartani.

Tárgyalás alá kerül a marosvásárhelyi m. kör átirata, melyben jelentést tesz a tagdíjjal hátralékosokról.

Alelnök bejelenti *Csiki János* (korondi) tagtárs, a korondi méhészkör megalapítója és jeles méhészeti író elhunytát, mély részvétellel vette tudomásul a választmány a szomorú hirt, s elhatározta, hogy az elhunyt özvegyének részvétét nyilváníti.

Wieder József főtitkár felolvassa *Prónay Abert*, egyletünk alapító tagja és ösmert méhészt író levelét, mely szerint a Kaltenecker Leonidas, »Méh Apológiája« című jeles munka általa kiadott magyar fordításából 400 példányt egyletünknek adományoz, oly feltétellel, hogy a munka árából befolyó összeg *Prónay Pál* f. évi szept. 14-én elhunyt édes atyja nevére, mint alapítvány kezelte, s annak kamatjövödelmei méhészeti irodalmi munkák díjazására fordittassanak.

A választmány köszönettel fogadta a nemes czélra felajánlott szép adományt, elhatározta, hogy a könyvek árából befolyó összeg mint »*Prónay Pál* irodalmi alap« külön kezelte.

Végül az 1897. évi méhészt kongresszus és kiállítást rendező helyi bizottságha bevélasztatott *Puskás Béla* egyleti tag.

A méhészeti szakoktatás kérdéséhez.

A magyar méhészek első kongresszusának eme, majdnem legfontosabb tárgya fölött, a már több s illetékes helyről jött véleménynyilvánítások után sem térhetünk még napirendre.

A „M. Közlöny“ mult évi 9., 10. és 12-ik számaiban közlöttelkel kapcsolatosan, pár észrevételt kívánok tenni a kongressuson felhozott érvekre.

Különösen hangsúlyozva volt és úgy vettem észre, hogy a többség ehhez a véleményhez csatlakozott, hogy olyan méhészekre van szükségünk, a kik annyi gyakorlati ösmeretet sajátítanak el, a mennyi elegendő arra, hogy *valamely méhest kezelhessenek*. Az anyagot pedig erre a célra magából a *népből* kell venni; ne kívánjunk attól *semmi* más kvalifikációt, csak, hogy az illető valamit írni és olvasni tudjon. És a kik e vélemény mellett vannak, úgy tartják elérhetőnek a célt, hogy a hat vándortanító székhelyén berendezett méhesben a vándortanítók oktassák a népet s ők lássák el a képesítést igazoló bizonyítvánnyal.

Nem lehet tagadni, hogy leginkább érezzük a *népből való*, olcsó és mégis szakértő munkás kezek hiányát. Csak helyesléssel találkozhatik tehát az a törekvés, hogy képezzünk *méhész munkásokat* is, ezek képezésére leghivatottabbak volnának a vándortanítók és pedig olyképen volna e cél elérhető, hogy a nép rendszeres oktatására a vándortanítók székhelyein, például fél-éves tanfolyam nyittatnék. Ugyde, a mai kerületi beosztás mellett evvel nem sokra mennénk. Mert a kerületek nagy terjedelme miatt el volna zárva a tanulás lehetősége épen a szegény nép osztálytól, minthogy a tanulni vágyóknak esetleg a hatodik vármegyéből kellene, hogy a vándortanító székhelyére vándoroljanak.

Leghelyesebb volna a Ribáry úr véleményének megfelelő módon szaporítani a vándortanítókat; de addig is, míg ez megtörténhetik, a tanítóképzők, földmives iskolák, gazdasági tanintézetek „szaktanárai“ kellene, hogy ebben a tekintetben is helyettesítsék a vándortanítókat, tehát mindenütt *külön tanfolyamot* kellene nyitni a *földművelő osztálynak*.

Ez az intézmény bizonyos, hogy nem fog jó eredmény nélkül maradni. Ne higyük azonban, hogy magát a méhészeti kultúrát hivatva leend magas fokra emelni.

A méhészeti kulturának magas fokra emeléséhez s így ahhoz, hogy az elérje azt a nívout, hol a gazdaságnak oly fontos tényezője lesz, minőre mindnyájan törekszünk: szükséges, hogy a *mivelt osztálylyal* is kedveltessük meg ezt a foglalkozást és szakszerűen képezzük ki arra.

Ne ámitsuk magunkat avval, hogy ha a nép számára tanfolyamot nyitunk, a nép özönlenni fog a tanfolyamra. Igen, ha ellátjuk ingyen lakással és élelmezéssel. Akkor jön és pedig akárhány a *kenyérért*. A tömeg nem érzi még ennek a foglalkozásnak a szükségességét. Mert nincs hozzá elég miveltsége, tehát nem tudja felfogni a gazdasági fontosságát a méhészetnek.

Előbb be kell tehát bizonyítani, kézzel foghatólag, hogy a méhészet, az okosan végzett méhészet, nem csak szép, nemes foglalkozás, hanem nagy hasznot is hajt.

Hogy bizonyítsuk be ezt?

Irjunk róla köteteket? adjuk olcsón, vagy ingyen? Avagy a szószékből? Vagy a vándortanító mondja meg minden esztendőben egy-egy községnek?

Nem.

Be kell ezt a népnek bizonyítani *tényekkel*.

És ki bizonyítsa be inkább, mint a *tanító*, a ki az intézetből hazavitte a kedvet a méhészkedésre; mert ott magais látta, tapasztalta, hogy ez a szép foglalkozás mennyi haszonnal jár.

Ha látja a nép a tanítójánál, vagy más, habár egyszerű polgártársánál, hogy mit eredményez az okos méhészkedés, akkor kedvet kap arra is, hogy tanuljon s ha valamit tanult, kedve van a vállalkozásra is; mert hiszen, ha valamiben tanácsra lesz szüksége, ott van a faluban az, a kinek példáját követte, ez ellátja tanácsával is s nem kell, hogy várja, míg 4—5 év múlva megjön a várva várt vándortanító.

Ha figyelemmel kísérjük egyes vidékek méhészete fejlődését, mindenütt tapasztalni fogjuk, hogy a hol a földműves osztály is okszerű méhészkedéshez kezdett, ott a községben *tanító*, vagy más *intelligens* egyén volt az uttörő, a jó példa adó.

Legyünk tehát azon, hogy minél több mivelt emberből képezzünk gyakorlati méhészt. Nevetségesnek és indokolatlannak tartom például az olyan kifogást, minővel *Szalay Ottó* a kon-

gressuson érintette gunyosan a „keztyüs“-nek nevezett kezelőt. Én csak örülök azon, ha értelmes munkásra bízhatom gazdaságomat. Hogy a „keztyüs“ kéz nem mindig alkalmas: lehet; de a kivételeket nem szabad a szabály helyére állítani. Ez profanálása volna a munka eszméjének. Különben is kétoldalu szerződés szabja meg a szolgáltatás és ellenszolgáltatás mennyiségét. Ezt mindenki tudja. És ha a kettő között párhuzamot kell vonni, bizonyosan inkább tudja és érzi az *értelmes* munkás, mint a ki csak a *nyers erőt* szolgáltatja.

Ebben a kérdésben eddig elmondottak után még csak azt jegyzem meg, hogy a méhészeti szakoktatás ügyének a rendezése kérdésében eddig több oldalról nyilvánult vélemények a lényegben egybehangzók s így azt hiszem, csak a részletek kidolgozása van hátra.

Kiváncos volna, ha az is mielőbb megtörténnék.

Simay L. Tivadar.

A méh érzékei.

Megfigyeléseim szerint a méh érzékszervei közül a leggyengébbnek mondható a látási. Ezt csak az összes szárnyasokkal összehasonlítva mondhatom, hogy szem elé tűntethessem azt, hogy a méh nem oly kitűnő és épen nem messzi látó, mint a hogyan munkaköréből sokan hiszik. Mindazok, mik a méhnek éles látása mellett bizonyítanak, csak látszólagosak. Hogy lakását és lakásának környékét fel tudja ismerni, a távolabb fekvő méh-legelőket feltudja keresni, nem annyira a jó látásnak, mint inkább az éles megfigyelő tehetségnek és a kitűnő emlékező tehetségnek tulajdonítható. A méh nem messze látó, mikép a madarak nagy része. Egy pár kméterre a tárgyak képei összefolynak, vagy elmosódnak látérzéke előtt. Aból semmi sem áll, — mikép némelyek hiszik — hogy a méh több kméternyire megpillantva a viránydús mezőt, biztosan repül a kitűnő méhlegelőre. Ezt csak a környék megismerése után teszi mindég. Hogy vannak esetek, hogy mértföldnyi távolságra, vagy még tovább is távozik a méh s mégis biztosan haza talál, nem az éles megszilátásnak tulajdonítható, hanem az összefüggő részletes tájismeretnek. Épen úgy, mikép mi emberek is a látkörünkön kívül eső vidékeket, országrészeket látkörönként megismerünk és egy összefüggő

egészségé fűzzük emlékünkből; csakhogy a méhnél az ő szükségéhez mérve sokkal gyorsabban történik, mint nálunk, mert gyorsabban munkálkodik az egész gépezet.

A méhek ismerjük azon tulajdonságát, hogy kijáró munkájából már ismert, megszokott helyére tér vissza, még akkor is, ha lakását (kaptár) új helyre visszük. Mindazon helyekről, melyek ismeretkörébe tartoznak, a régi, már jól ismert helyére tér vissza, de ha azon helyen nem talál más köpüt, vagy anyjával fiasításával ellátott népe töredékét, felkeresi régi lakását új helyén. Ugyanazon jól ismert körben lakásának régi megkedvelt helyét nem tudja egykönnyen feledni — épen mint mi emberek hasonló esetben — de az új helyet már megjegyezte emlékében. Ugyanazon ismeretkörben, midőn kijön lakása új helyéről, nem akar hinni saját szemének, ellenállhatlan vonzalommal keresi fel régi lakását és ha ott családot alakítható népe töredékével találkozik alkalmas lakásban, készebb új családot alkotni, mint kedvelt helyét elhagyni. Az is megtörténik, hogy mézelési és rajzási időszakban inkább betér a szomszéd köpükben minthogy új helyére menjen. Ez sem egyéb, mint szívós ragaszkodás a régi helyhez. Hogy a szomszéd családokhoz bevonulhat hajlama szerint könnyű szerrel, igen könnyen érthető, mert a méhek vagyonnal terhelt munkás társaikat mindig szívesen fogadják, de nem úgy az üres kézzel betérőket. Az itt elmondottak arról tanuskodnak, hogy a méh igen okos és előrelátó, helyes ítélő képességgel, következtetéssel bíró állat, a midőn meg tudja ítélni és következtetést vonni le belőle, hogy az üres kézzel betérő csak vihet, — nem kell hinni neki, a vagyonnal betérőt bizalommal kell fogadni, mert ime a jóindulat egyenes szándék rakományval van bizonyítva.

Ha a régi helyen, család-alakításra alkalmas köpü nincsen, a szomszédos lakásokba csak részben vonulnak a mezőről hazatérő munkások. Ezek az új helyhez szokni nem tudó idősebb méhek. A fiatalok azonban kevés röpködés után a régi helyen, felkeresik az új helyen levő lakásukat és minden gond nélkül dolgoznak tovább vidáman. Erről meggyőződhetik könnyen minden méhés. Érzelem dolgában ez a méheknek egészen közös tulajdonságuk az emberével. Nálunk embereknel is sűrűn tapasztaljuk azt, hogy hosszú időn át megszokott édes otthontól csak a sir képes

elválasztani. Minthogy elmenjen a vén ember szülőhelységéből, inkább kész a szomszéd kunyhóban nyomorultul meghuzódni, csak hogy a körüle levő emlékeknek élhessen élte szakadtáig. De nem így a fiatalok . . . A fiatalok előtt kitárva a világ, sok kecsegtető reménnyel minden helyen. Ha a méhet oly helyről mozdítjuk új helyre, a hol a szomszédságban más méhcsaládok nincsenek, sem azon helyen, ugy egytől-egyig felkeresik új helyüket. Kivétel csak annyiban történik, a mennyiben későn térve haza régi helyükre, az estéli hűvös levegő, vagy hirtelen közbejött zord idő keresgélés közben ott megdermeszti. Még azon esetben is, midőn köpűjüket oly időszakban visszük új helyre, midőn a munkásoknak nagyobb része távol van és elmozdított lakásuk új helyéről mit sem tudhatnak, a lakásuk új helyét ismerő munkások által vezetettve, mind haza találunk. Ha késő ősszel, vagy kora tavasszal visszük a családot új helyre, midőn hordásról szó sem lehet, a szomszédos családok már nem fogadják be az üres kézzel betérőket és ezt a méhek nagyon jól tudják, azért sokáig nem is próbálják, hanem egytől-egyig felkeresik új lakásukat. Innen van, hogy kora tavaszon és ősszel vagyonát és családját nem könnyen hagyja a méh bármely helyre visszük is. Hogy a méhek szükség esetén fel tudják keresni régi helyük ismert körében is új helyüket, arról tesz bizonyosságot, hogy a méh gondos, előretékintő és jó emlékező tehetséggel bír, mert első kijövetelével azonnal felismerte a megváltozott helyet, annak körét emlékében megjegyezte és ugy távozott. Érzelem-világára támaszkodva, a mit nevezhetnénk ösztönnek, régi helyére vonzódott, de midőn az ott lakhatás lehetetlenségét belátta, már józan eszére és emlékezetére szorulva, kereste fel új helyét. Ki mondhatná ezt ösztönnek, nem az ész munkájának. Hát a kirajzott család új helyén hogyan követi egyszerre érzelem és észvilágát?! Az ily családot a rajzás természetéből kifolyólag az érzelem régi helyéhez nem köti, az új helyet pedig a régi ismeretkörében is esze megmutatja.

Az érzékszerveket tárgyalva, az eddig elmondottak nem a jó látás mellett, hanem csak az éles megfigyelés, jó emlékező tehetség mellett bizonyítanak. Ha a méheknek régi helyükre vonzódásukra támaszkodva, tesszük meg kísérleteinket, csakhamar meggyőződhetünk gyenge látérzékükről.

Méhesem viránydús mező közvetlen közelében fekszik. 1 km. körsugárral a mézelési időszak nagyobb részében megtalálják a gyűjtésre alkalmas anyagot. A legnagyobb gyűjtés alkalmával méhcsaládaim egy részét elvittem a 2 km. távolságra fekvő fürdő helyiségre, a hol még kitünőbb méhlegelő volt. Az eltávolított méhcsaládok népe közül egyetlen-egy sem tért vissza régi helyére, jeleül annak, hogy azon legelési kör teljesen ismeretlen volt előttük oda szállításuk előtt. Régi legelési körök nem tette szükségessé annyira kitágítani helyi ismeretüket, hogy az újabb legelési kör csak részben is összevágott volna az újjal, hogy ezen véve régi lakásukra találhattak volna. Az újabb legelési kör szintén szükségtelemné tette annyira tágitani helyi ismeretüket, hogy az a régibe vágva azt felismerve, vonzalmuknak engedve, haza találjanak. Midőn új helyükre jutottak kirepülésük alkalmával egészen ismeretlenek voltak vidékükkel, azt igyekeztek legelőször megismerni az eltávozás gondolata nélkül, midőn közelükben a legelésre alkalmas mezőt föltalálták, eszükbe sem jutott, hogy tovább szélesítve ismeretkörüket, régi otthonukat is megtalálhatják, erről lemondva első teendőjük az életfenntartás volt, a melyet biztosítva láttak közelükben, kis körben, azért ismeretkörüket szükségtelenné látták tágitani. Pedig a mikép ismeretkörükben azelőtt régi helyükre visszamentek, ép úgy mentek volna vissza a 2 km. távolságról is, ha tájékozni tudták volna magukat. Vajjon hol maradt a vak ösztön, hogy nem nyújtott tájékozást még oly csekély távolságról is? Ez bizonyossága annak, hogy a méh nem ösztöne, hanem ismeretei után szellemi képességére, észére támaszkodik cselekedeteiben. Ez bizonyossága annak, hogy a méh nagyon rövidlátó és vidéke ismeretét a magasba felrepülve nem egyszerre nagy körökben, hanem rendre apró kis összefüggő, egybevágó körökben szerzi meg, oly távolságig, a meddig életfenntartása szükségessé teszi. Legelési körét egyszerre nem látja be, hanem az ismert ismeretlennel fűzi egybe, mint a láncszemet és azután így távozik mind tovább, míg a szükség kívánja; míg végre ismert körről ismert körre megyen át és ismertről-ismerten át tér haza. A méh magasba ritkán emelkedik, mintegy jelölve, hogy reá nézve egészen ok nélküli munka, mert onnan messzi úgy is csak homályosan tájékozhatja magát. Midőn meggyőződést szereztünk arról, hogy a méh mértföldnyire

is eltávozik lakásáról és haza is talál, meggyőződhetünk arról is, hogy azon távolságot előbb apró részletekben megismerte és emlékébe jól bevészte.

A méh gyalgó látásáról tesz bizonyosságot az is, hogy közvetlen közelében eső tárgyaknak neki megy, a közelükben eső sötét foltokat üregnek, jukaknak és nyílásoknak nézi s mindaddig, míg érzékeny tapasztalatból meg nem győződtek tévedésükről, nem hisznek a valónak. Nem, mert látérzékük nem ad tiszta felvilágosítást róla. Vajjon ilyenkor hol marad a vak kisegítő ösztön? . . . A fehér tárgyakon át akarnak repülni, a sötét foltokba be akarnak bujni. De az sem áll, hogy tévedésüket csakhamar be ne látnák és érzékeny csalódásuk után észre ne térnének. A többi érzékszervük útján csalódásukat oly gyorsan beismerik, hogy azon dologban többé nem vétnek. Rosz látásukról tesz bizonyosságot az is, hogy rajzáskor egy-egy sötét lombot, fatörzsöt, vagy bármi sötét tárgyat méhcsomónak néznek közelből is és rá telepednek. Este, alkonyatkor lakásukat csak bugdácsolva, tapogatódzva találják fel.

Csikl János.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A nők a méhészetben.

A mindinkább nagyobb és nagyobb számu seregében az előre törekvő méhészeknek a nők is több és több helyet kérnek. Ez helyesen is van; hiszen nincsen semmiféle ok, a mi a nőket a méhtenyésztés üzéséből kizárná. A méhészkedés oly megerőltető testi munkával nem jár, hogy azt a nő meg nem bírná; a méhesek meg többnyire a házhoz közel is vannak és így a méhek gondozása még az egyébként is a házban elfoglalt nőt többi feladatában nem hátráltatja és a méhészet nemes örömeiben a nő is részese lehet. A kezdet, mint mindenben, úgy a méhészetben is nehéz, nőnek, férfinak egyaránt. Igaz, hogy a nők nem hódolnak annyira a dohányzás rosz szokásának és ekként nincs oly mértékben kezök ügyében a méheket csendesítő dohánnyüstnek, de ez a körülmény nem határozó, hiszen akárhány férfi van, ki nem dohányos létére is jártas méhészsé vált, sőt a méhészek elseje is, Dzierzon apó sem dohányos.

Kik az okszerű méhészet jelen fejlettségének alapvető munkájában részt vettek, emlékezhethetnek, hogy nők az első összejöve-

telcinknél alig voltak, így pl. a békés-gyulai vándorgyűlésén a méhészeknek 1884-ben egyetlen nő volt soraink között és ime az 1896. évi méhész-kongresszuson hány lelkes méhésztársnőt üdvözölhattunk, kik a méhészet jelvényét méltán viselhették, mert a kiállított tárgyak között akárhányat szemlélhettünk, melyek a nők buzgó közremunkálkodásának volt eredménye.

Ha a hírek nem csálnak, úgy tengeren túl, Amerikában a nők sokkal nagyobb arányban buzgólkodnak a méhészet előbbre vitelén, hiszen a mire az amerikai nő képes, attól a magyar sem ijed vissza. Semminemű szokás-, előítélet- vagy társadalmi viszonyokból eredő akadály nincs, mely a nőt a méhészetről visszatarthatná; a példa mutatja, hogy főuri hölgyek nemcsak élénken érdeklődnek a méhészet ügye iránt, hanem teljes méhész bátorsággal és jártassággal a méhcsalád ügyeit is elintézni képesek. Nemcsak az anyagi siker, hanem az az elismerés, hogy egyuttal a közjó érdekében is közreműködik, szolgáljon serkentésül továbbra is minden magyar nőnek, ki sorainkba áll.

Miért van az mégis, hogy a nők azon osztálya, kiknek tulajdonkép hivatásuk volna méhtenyésztést űzni, attól, egy két kivétellel, teljesen távol áll? Értem a népiskolai tanítónőket. Ugy hiszem, hogy a tanítónők a tanítókkal egyenlő jogokban részesülnek, hát a kötelességek nem egyenlők? Ez oly visszás állapot volna, hogy annak megszüntetésén minden tényezőnek közre kell hatni. Tagadhatlan, hogy az okszerű méhészet főoszlopa: hazánk tanító-sága; nem kényszer, hanem lelkesültség és ügybuzgóság vezette e társainkat zászlónk alá, de hát hol maradnak a tanítónők? Tekintsünk például oly kis községbe, hol az egyetlen iskola egész tanító-személyzete a tanítónőkből áll. A lakosság csupán földmivelőkből áll, hogyan felel meg a népiskola, a tanítás azon követelményeknek, melyeket az élet az iskolától jogosan követel, ha a gazdasági tani oktatás-, annál is inkább a méhtenyésztésről szó sincs. Még az olyan tanítás sem ér egy batkát sem, a mely a méhészetnek könyvből való tanulásából áll. *Csak méhészkedve tanítható a méhészet!*

A közoktatási törvény gondoskodik a méhészet tanításáról is és a törvény megmásíthatlan rendelkezéseinek érvényt kell szerezni, illetve a törvény végrehajtóját a közoktatásügyi Minister Ur Ó Excellentiájának figyelmét azon körülményre kell irányítani, hogy

a falusi iskolában néha csak egymagában működő tanítónő nem oka annak, hogy a méhtenyésztést nem üzi és ebből következőleg nem is taníthatja, hanem oka annak az, hogy tanítónővé való kiképeztetése alatt a méhtenyésztésből semminemű oktatásban nem részesül és ennél fogva a közoktatási törvény bölcs parancsolatának meg nem felelhet. Kérelmezendő tehát azon sürgős intézkedés, hogy a méhtenyésztés oktatását nemcsak a tanító-, hanem a tanítónőképző-intézetekben akként elrendelni kegyeskedjék, miként azt Dr. Ribáry F. J. ur javasolja, t. i. hogy a méhészet külön arra szabott órákban köteles tantárgyként az arra hivatott méhészeti szaktanító által taníttassék, ki a többi tanítókkal egyforma jogokkal birjon és az intézeti méhest felelősség mellett kezelje. Ez nemcsak a paedagogia szabályainak megfelelő, hanem a tapasztalat által is egyedül sikeresnek bevált módja a méhészet tanításának.

Hisszük, hogy egyesületünk, mint működésénél és kiterjedtségénél fogva is arra méltán érdemes szaktestület a méhészeti tanítás reformjára nézve szakvéleménye közlésére felkérte, de ha ez meg nem történt volna, kérdés nélkül is óhajtott volna véleményét az intéző körökkel közölni és abban a méhtenyésztés kívánatos oktatására a tanítónőképezdekben is szives figyelmét kiterjeszteni.*

Gémess Joachim.

Egy méhész kolléga vastag tévedése.

Ismét akadt egy méhész kolléga, a ki avval ámitja a könnyen hívőket, hogy a *ragadós költés-rothadás* gyógyítható. A közlött kórisme legalább arra mutat, hogy a gyógykezelt család ragadós költés-senyvben szenvedett.

És minő kezeléssel sikerült a veszedelmes betegséget gyógyítani?

A »D. illustr. B. Ztg.« legutóbbi számában közlött leírás szerint a költés rothadásos családba behelyezett két fiasításos lépet, röpképes méhekkal, egy egészséges családból. Ezután egy hónapig sorsára hagyta a beteg családot; közbe-közbe étette. E művelet

* Egyesületünk ebben a kérdésben is igyekezni fog véleményét érvényesíteni.

után 15 napra már nagyon kevés volt a megromlott fiasítás a lépkekben, 18 nap múlva semmi nyoma, de anyátlan lett. Ekkor beadott a »gyógykezelés alatt álló« családnak négy darab fiasításos lépket, abból anyát nevelt s ezzel, teljes megelégedésére, be volt fejezve a gyógykezelés; sőt, a többi méhcsaládban sem észlelte a költés-rothadásnak semmi nyomát.

A ki valaha látott rossz indulatu költés-rothadást, az rögtön tisztában lehet az iránt, hogy a közlemény írója vastag tévedésben van, mert, ha a betegség a leirt eljárás után csakugyan megszűnt, — bizonyos, hogy nem volt ragadós költés-rothadás, mert az ugyan, az előadott eljárással meg nem szüntethető, hanem bizonyosra veheti minden méhészt, hogy elterjed egész méhesébe és elragad a szomszédos méhesekbe is.

Kötvé kell tehát hinni az ilyen közléseknek, melyek könnyen tévutra vezethetik a tapasztalatlan méhészt és megmérhetlen kárt okozhatnak.

Még érdekesebb az, hogy a közlő, a földmives-iskola méhesében szerezte a leirt tapasztalatokat.

Dr. Ribáry F. J.

A vándortanítók uti programja és kimutatása.

Miután azon kérdésre, miért nem közlik a méhészeti vándortanítók uti programjaikat, illetékes helyről válasz nem érkezett, azon felvilágosítással szolgálhatok, hogy a méhészeti tanítók havi uti programjuk jóváhagyását akkor kapják, mikor a havonként csak egyszer megjelenő szaklapban annak közlése idejét multa, továbbá Invezelésekre és egyáltalában írószerekre vagy irodai költségekre fedezetők nem lévén, a megélhetésre sem elegendő fizetésök bármily megrövidítését a méltányosság meg sem engedi; végre mint intézkedési joggal nem bírók csak azt teljesíthetik, mire utasítatnak és ezért nincs oka csodálnia Pinkert J. urnak sem, hogy a kimutatások régi alakjukban megmaradtak. Az összeírás gyűjtését a méh. tanítók intézik, a munkát teljesítik, de a kérdőívek összeállítása hatáskörükön kívül esik.

Kászoni Dimén.

Szakirodalmi szemle.

A „*Méh és Világa*“, írta Sötér Kálmán.

Sötér Kálmán jeles szaktudósunk nagyszabásu munkájáról a következőket írja a „*Kolozsvár*“, az erdélyi részek egyik legelőkelőbb napilapja.

Sötér Kálmán »*Méh és Világa*« czimű munkája második kötete is megjelent. Ezzel be van fejezve a nagyszabásu munka első része, az elméleti rész.

Szerző, egy csodás világot ismertet meg az olvasóval, melynek rendszere és tanulsága nemcsak a méhészt szakértő érdeklődését köti le, hanem megragadja a figyelmét mindenkinek, a ki érdeklődik a természet alkotásai iránt.

A mint Sötér ösmerteti a méhet e két vaskos kötetben: oly tüzetesen, akkora tudással s oly sok oldalú ismerettel, sem elődei, sem a jelenkor tudósai nem foglalkoztak e tárggyal. Az állatvilág eme csodálatra méltó lényének életébe, előtte még senki sem hatolt be oly mélyen, oly éles megfigyeléssel, mint szerző, ki páratlan kitartással és fáradtságot nem ösmerő, megfeszített munkával, egy hosszú életen át tanulmányozta a méh életét, annak physiologiáját, anathomiáját, melyekben oly sok volt a homály és oly sok a hypothesis. Sötér munkájában fényes szövétnekkel világít be ebbe a homályba, melyben eddig számos, ex professo tudós is, csak tapogatózott.

Széles körü nyelvismeriténél fogva föltár minden számbavehető idegen kutforrást, az ókortól maig. Figyelemre méltatja az e tárgyban megjelent valamennyi szakmunkát. Sorba állítja a tévtanokat és erős érvekkel dönti le azokat, mire csak egy olyan tudós vállalkozhatott, mint Sötér, kiben a fényes tehetség, kutató szellem, páratlan kitartás mellett meg vannak a megfelelő gyakorlati ösmeretek is.

Nemcsak Magyarország, hanem mondhatjuk a világ méhészeti irodalmában, eddig páratlanul áll a Sötér Kálmán »*Méh és Világa*« czimű munkája és büszkéek lehetünk arra, a ki Berlepsch és Dzierzon után is ki tudta vivni az elsőséget és a ki ma már a külföld előtt is elősmert szaktekintély.

A Sötér munkája Kolozsvárt jelent meg, kiadja az erdélyrészi méhészegylet. Az 1114 nagy nyolczadrétű finom velin papírra

nyomott, számos csinos illusztrációval ellátott munka az Ajtai K. Albert nyomdájában készült; ára 7 frt, megrendelhető az erdély-részi méhészegylet titkáranál (hosszu-utca. 22.) A bolti ár 9 frt lesz. (m.)

A »Méh«, írta br. Ambrózy Béla.

I.

Mikor az Ambrózy Béla báró nagyszabású művét, »A méhet« átolvastam s elgondoltam, hogy most nekem erről a munkáról ismertetést, bírálatot, méltatást kell írnom, önkénytelenül a lord D'Israeli szavai jutottak eszembe, melyekkel --- egyik regényében --- egy neves művészt biztat a kiállításon való részvételle: »hiszen a kritikusok úgy is mind olyan félbe maradt nagyságok, akik csak mutatják, hogy értenek a dologhoz s örömük telik abban, ha az igazi művészeket legalább megcsipkedhetik« stb.

Nós -- én nem óhajtok az ilyenféle kritikus népség között szerepelni. És ha én -- a ki lehetőleg behatóan igyekszem foglalkozni a méh boncz-, élet- és fejlődés-tanával, de viszont körülményeimnél fogva eddig kevéssé volt alkalmam behatóan foglalkozni a méhészet gyakorlati részével -- mégis hozzá fogok Magyarországon ez idő szerinti legnagyobb méhészmestere klasszikus művének bonczolgatásához -- teszem azért, mert tudtommal eddigelő e mű nem volt magához méltóan ismertetve.

Mint bírálatom irányadó elvét bocsátom előre -- hogy azon kritikusokkal vagyok egy véleményen, akik nem a saját nézetük, felfogásuk és céljaik szempontjából, hanem az író céljainak szempontjából bírálják a művet -- mert csakis így van megadva a való alap tárgyilagos kritikához. Mit akar író? Mi célzt igyekszik művében elérni? Milyen feladatot akar megoldani? Legyenek a kritikus kérdései, nem pedig az, hogy ő (a kritikus) milyen munkát szeretne »megírva« látni. Mert ki amilyen könyvet szeretne megírva látni -- tessék leülni és -- olyant írjon -- ha tud.

Az egész mű 389 + XLIX. nagy 8° oldalra terjed. Tehát tekintélyes kötet. Három főrésze oszlik: I. Természetrész. II. Gyakorlati méhészet. III. Biographiai rész. Nagy előnye, hogy kimerítő betűrendes tárgymutatóval van ellátva. 112 eredeti, 38 kölcsönzött rajz disziti, mind igen jó tiszta kivitelben. Kár, hogy nincs jelezve, melyik az eredeti és melyik a kölcsönzött rajz.

Legkisebb a természetrajz. 25 l., mintegy függeléke a nagy munkának; jelezni akarván ezzel a föltűnő rövidséggel is, hogy ez csak a munka bevégezethez okáért foglal itt helyet, mert a könyv tulajdonképeni célja a gyakorlati méhészet lehetőleg beható tárgyalása. S mert így áll a dolog, nem olvassuk nagy igényekkel eltele a természetrajzot, amely pedig teljesen megtelei a követeléseknek. Hogy a használt elnevezések nem mindig azonosak a tudomány alkalmazta műkifejezéseknek nem von le a rövid ismeretetés értékéből és az érthetőséget sem igen zavarja. — Különb szomorú mentségül szolgál az írónak, hogy nincs magyar nyelven bogár-anatomiánk s így a műkifejezéseket magának kellett megcsinálnia. (Pl. étgyomor = középbél, chylusbél; nyeldekő = bázis, gyomor = mézgyomor stb. királyné = királynő, anyaméh), csigaszerű mozgás (a mézgyomorról) = peristaltikus = féregszerű mozgás stb. Mindezek azonban olyan hibák, melyek kijavítása a második kiadásban még mindig nem késő.

Néhány észrevételt azonban mégis ide kell igtatnom, mivel általános érdekű — részben ma is vita tárgyát képező — megfigyelésekre vonatkoznak: pl. »A mézet kereső méh már röpkedés közben kinyújtja nyelvét s éles szaglási érzéke segítségével könnyen tájékozódván, csak azon virágokra száll, melyeken nektáriakra találhat.« Igen O. J. B. Wolff és követői ezt vallják, de alig hiszem, hogy valamelyikök látott volna *kinyújtott nyelvvel* röpkedni méhet.

A Metzger-féle »észlelések«-re (II. l.) sajnos, még mindig csak azt mondhatom, a mit pár év előtt, hogy merő — még pedig meglehetősen vakmerő spekulációk. — *Mert Metzger ur még eddig nem volt képes készítményben demonstrálni az ondószálacsák fejlődését az anyaméh ondótartójában* (recept. sem.). Már pedig ha ott csakugyan jön létre ondószálacska, azt ki kell mutatni tudni sorozatos fejlődési készítményekben, úgy, amint a him méhek heréjében ki lehet mutatni minden fázisát a fejlődő ondószálacsákknak. — Ha a sok teoretikus vitatkozás (gyakran veszekedés) helyett mindjárt ezzel lépett volna fel Metzger ur — akkor nagyon sok bosszúságtól, keserüségtől mentette volna meg önmagát és sok guny mosolytól a megtámadott kis, nagy, nagyobb és legnagyobb zoologusokat.

A költésrothadást (26–27. l.) nagyon óhajtandó volna a második kiadásban kimerítően tárgyalni. Ugyanezt mondhatjuk a viasz-moly ismertetéséről is. Mert mindkettő nagyon tontos, főleg gyakorlati szempontból.

Czélyszerűbb lett volna, már csak áttekinthetőség céljából is, a méhek tiszta tenyésztéséről és a méhfajokról szóló fejezetet a természetrajzi részbe helyezni át. Örömmel konstatalom különben e helyen is, hogy Ambrózy bárónak a méhfajokról írott értekezése sokkal fölötte áll a Pollmann hasonló irányu pályakoszos művének. Ez a fejezet egyik fénypontja a munkának. Legkiválóbb érdeme: hogy csupa eredeti megfigyelésen alapszik, mert »alig létezik oly méhfaj, melyet ne tenyésztett volna«, hogy a magyar méhvel összehasonlítva tárgyalja a többi fajokat, hogy az idegen fajokra vonatkozó ismereteink történetét is adja.

Ebből a szép tanulmányból csupán két kis idézetet akarok ide igtatni, a melyek bizonyára minden jó magyar méhészt lelkét örömmel fogják eltölteni. »Méheink (a magyar méhfajról szól) kitűnő tulajdonságaiknál fogva külföldön is nagyon ismeretesek és kedveltek. Terjesztésükkel én 1873. óta foglalkozom s Európa és Amerika majdnem minden államaiba közel 6000 rajt és 8500 királynét exportáltam s mondhatom, hogy Oroszország Tukum, Sehmen és Riga (Liffland) vidékeitől kezdve, egészen Amerikának Illinois, Ohio és Kentucky államáig a legnagyobb kelendősége van méhünknek és mindenütt dicséretet arat.« (195. l.)

»Ápoljuk tehát értékes méhfajunkat teljes odaadással, óvakodjunk minden keresztezéstől, mert ezzel legfőlebb csak rontani fogunk e hasznos rovar értékén.« (U. o.)

A könyv második része a gyakorlati méhészetet tárgyalja s a 31–313. lapokat foglalja magában. Ez nemcsak a mű dereka, legfőbb része, hanem ez tulajdonképen a mű maga, amelynek kedvéért van hozzá írva a többi.

Nyelvezetéről föl kell írunk, hogy jó, világos, könnyen érthető. Csupán három kifejezését szeretném kicserélni, meglévő jó magyar nevekkal: előjáték (= Vorspiel) = tájolás és méz helyesebb volna mézkamra, meth = méhsör (méz-sör). Modora az elbeszélőé. Tehát a mit akar, szokásos közvetetlen melegségével ad elő, a fontosabb részekből pedig a lényegét röviden összegezve

írja le s ezt cursiv nyomtatással is feltűnővé teszi. Lesz még alkalmunk ezekből a méhészeti aranymondásokból mutatványokat közölni.

Itt is újabb bizonyítékát adta az író ama — sok tulzó által elítélt — méhészkedési methodus helyességének, hogy t. i. a kasos és keretes rendszerrel együtt való méhészkedés a helyes.

»Minthogy ésszerűen és jövedelmet hozólag csak úgy méhészkedhetünk, ha a keretes rendszerü kaptárt mézelésre, a kast pedig rajzásra használjuk: ennél fogva ajánlatos az előbbi jó bőre s az utóbbit kisebbre készíteni. (40. l.)

Nagy előnyére válik az írónak bő tapasztalata, (a külföldi méhészetek közül is számosat meglátogatott) nagy olvasottsága, melyek párosulva éles megfigyelő tehetséggel, képessé tették művét oly széles, szilárd alapon és úgy építeni fel, hogy már ez első kiadásban is méltó a méhészeti irodalom classikus művei közé való igitatásra.*

Jó oldala az is, — bár nagyon sok idegen nyelvű művet és folyóiratot használt, hogy a sok idegen olvasmány nem nyomta el saját tudását, a citatumokkal nem terhelte túl művét. ami ilyen gyakorlati irányu műnél megbecsülhetetlen.

A méhészközönséget különösen fogja érdekelni a »szűzsejtgyár« cz. kis fejezet, melyben Ambrózy báró méhészkedésének lényegét találjuk leírva. Ő ugyanis bár régebben 1000—1200 családdal méhészkedett, mert a kereskedelmi méhészetet is nagy arányokban folytatta, pergetett mézet nem bocsátott áruba, sőt inkább — nagy termelése daczára — vett még. A pergetett mézet ugyanis a szűzsejtgyártásra használt családok etetésére fordította. Mert azt tapasztalta, hogy míg a pergetett mézet csak alkalmilag tudta megfelelő áron eladni, addig a szép szűzsejtes lépes méz mindig a legjobb áron kelt el. És így sokkal több haszna volt a mézvétele daczára, mintha pergetett mézet árult volna.

Igen szépen megírt fejezetek pl. a »Méhlapokról«, »A méhek nyalánsága és a rablás«, »A rajzásról« szölvök, vagy pl. a kasos rendszerből a keretesre való átmenetel tárgyalása stb. stb., hiszen

* Hogy Ambrózy báró csakugyan jó megfigyelő s észleleteit helyesen is ítéli meg, a következők is bizonyítják: A növényi mézharmat létezését (keletkezése körülményeivel), már akkor bebizonyította és közölte, mikor Németországban ezt még határozottan tagadták. Az újabb vizsgálatok pedig Ambrózy báró észleleteit megerősítik.

ha minden tetsző fejezetet idézni akarnék, akkor egyszerűen ide kellene írnom a tartalom-jegyzéket. Olvasni kell ezeket a közvetlen, kellemes társalgás modorában megírt tartalmas fejezeteket.

A méhlapokról szóló fejezet könnyebb megérthetésére bő illusztráció szolgál s az érdekesebb kaptárok úgy vannak leírva s lerajzolva, pontos méretek nyújtásával, hogy mindenki utánna csinálhatja. A legtöbbhöz oda van téve saját tapasztalata, a mi a mai kaptár szédelgős világban szintén hasznára van a méhésznek.

A kidobolás tárgyalásánál sajnálattal nélkülöztük Abend András praktikuz nyílt dobolásának az ismertetését.

Bálint Sándor dr.

(Vége köv.)

A méhészeti adatok gyűjtése.

Az utolsó számában a »Méh. Közlöny«-nek Pinkert J. ur szóvá tette a méh. adatok gyűjtését. Nálunk is úgy van, hogy az előljáróság engem biz meg mint méhészt, tehát szakértőt, a kimutatás kitöltésével, mert mint helyesen is gondolja, az én általam beírt adatok megbízhatóbbak, mintsem ha azokat a hozzá nem értő kisbíró összegyűjti. Első ízben azonban én is megjártam, mert a méhészeket megidéztetve, egyenkint tettem fel a kérdéseket. Az első néhány még csak megmondta a valóság szerint, de volt, kinek magam is befogtam néhány raját, mégis váltig állította, hogy nincs szaporulat. Utóbb aztán megértettem az okot, a mikor a legelőbb kihallgatott méhésztárs újból csak beállit és nagy szorongva az iménti bemondását vissza akarja színi. Vallatóra fogtam s kisül, hogy hátha adó lesz belőle, — ráíjesztettek a később jött méhésztársak, kik következetesen egyik sem mondta meg az igazat. Hiába minden felvilágosítás, mert hát véruunkben van, hogy a finánczot megcsalni virtus. Azóta persze csak esetleges találkozásoknál reáterelem a beszédet a méhekre és menten minden statisztikás máztól, tudom meg a való állapotot. Ezt azért gondoltam jónak közölni, hogy az adatgyűjtés inézői ne rettegtessék a méhészeket minden áldott évben; hiszen mint tudjuk, a statisztikusok elegendőnek tartják az embereket minden 10 évben egyszer összeírni, a gazdasági állapot is csak bizonyos évek multán vétetik számba, ne kívánjuk tehát, hogy méheink érdekében évről-évre a realisabb

munkát is végezhető nagy összeszámláló apparatus mozgásba jöjjön. Ugyanazt a czélt elérhetik a méhészeti állapot 10 évenként való felvételével.

Benda Pál.

A méhesből.

Deczember elején 22 fokos hideg, azután hetekig langyos időjárás, olvadás, eső és verőfény felváltva. Mikor e sorokat írom, úgy tájolnak a méhek, mint akár csak Hugó nap után.

Mióta méhészkedem, még nem tapasztaltam ily rendkívüli időjárást, melynél rosszabbat a telelésre alig képzelhetek.

A hetekig tartó melegben az anya még deczemberben megkezdte a petézést, a mi nemcsak azért nagy baj, mert a mézkészlet idő előtt elfogy, de a bekövetkezendő hidegebb időszakban nem képesek viz hiányában táplálni a fiasítást és nem képesek a hideg ellen megvédeni.

Az ilyen, abnormis időjárás eszembe juttatja a régi praktikus méhészeket, a kik lehetőleg egyenletes hőmérsékű, sötét helyen telelték el a méheket, mely eljárásnak a szabad telelés fölötti előnyeit ilyen évben tapasztaljuk leginkább.

Az első baj, a mi az ilyen időjárás mellett jelentkezik: a *szomjkor*, de a ki nem látta el bőven ősszel a családok éléskamráját, igenkönnyen bekövetkezhetik az *éhhalál*.

A *szomjkor* első jele, hogy a röpnylás nedves. De a család is nyughatatlan. Ezt könnyen észreveheti a méhés, ha fülét a kasra fekteti. Ez a baj annál veszedelmesebb, mert a méhek megbontják a telelő fűrtöt, felszakgatják a mézes sejteket, hogy mézzel pótolják a vízhiányt; egy szóval nagy pocsékolást visznek végbe. (Ezt igenszépen írja le Sötér Kálmán »Méh és Világa« czimű munkája első részében), míg végre, nem gondolva a hideggel, kiröpülnek és kinn vesznek el, vagy a szétszoródás és a nép megfogyatkozása miatt, a kasban megdermednek.

Az a kérdés, hogy télen segíthetünk-e ezeken a bajokon és ha igen, hogyan?

A ki kaptárral méhészkedik: könnyen segíthet úgy a szomjkoron, mint az éhségen.

Én, a családok eltelelésénél úgy helyezem el itató edényemet, hogy bármely időben, akár vizet, akár mézet adhatok be, a nélkül, hogy háborgatnám a méheket. De a ki nem tette meg az őszön, gondoskodnia kell arról a deczemberi meleg napokban; mert sajnos, volt elég alkalmas idő arra, hogy a mézkamrát minden veszély nélkül ki lehetett bontani és az itató (etető) edényeket elhelyezni.

A ki ősszel nem gondol az efféle bajokra: annak most kell a mézkamrát megbontani, a napnak olyan szakában, mikor a hideg legkisebb és adjon be egyszerre annyi vizet, vagy nagyon kevésé hígított mézet, a mennyi huzamosb időre elégséges, nehogy a méhek gyakori háborgatásával előidézzünk egy másik veszedelmes bajt: a *vérhast*.

Kupos kasoknál egy kissé nehezebb segíteni a vízhiányon, de azért mégis csak lehet. Mikor még kupos kasokat is tartottam, egy jó nagy szivacsot megnedvesítettem, egy tányérba helyezve, erre a czélra készített kis háromlábu székecske segélyével feltoltam a lépek aljáig. Természetes, hogy ez nagyon gyorsan történt s azután visszatettem a kasat helyére; kéznél volt a tapaszt, melylyel a kasat ismét a padhoz tapasztottam.

Az élelem hiányonvaló segítésnél mindig óvatosnak kell lenni, de kétszeres ok van az óvatosságra a téli etetésnél. Csak egészséges, kifogástalan cledellel érhetjük el a czélt. Ha nincs biztos helyrőlvaló méz kéznél: használjunk jól megfőzött czukor-szirupot. A kinek nincs etető vályuja, a szirupot tegye üveg kannába, annak a száját kösse le tömött vászonnal s lefordítva helyezze a mézkamrába, a feljáró üreg fölé.

Ismétlem, hogy az időjárás eddig lehető legrosszabb volt, a mit csak képzelni lehet, résen legyenek méhésztársaim s ha kell, siessenek a segítséssel, különben szomoru lesz a kikelet.

J. Juhos Márton.

Vegyesek.

— *Egyletünk t. tagjai szives figyelmébe.* Még mindig vannak olyan tagok, a kik esedékes tagdíjaikat nem fizették meg. Kérjük t. tagjainkat, hogy ebbeli kötelezettségüket január kö-

zepéig teljesítsék. Ebben az évben tetemes kiadása lesz egy-letünknek. Az augusztusban rendezendő méhészeti kiállítás nagy anyagi áldozatot igényel. Előirányzatunkban számítottunk arra, hogy valamennyi tagunk segítségünkre lesz a haza javát célzó munkában és a tagdíjak pontos fizetésével lehetővé teszi, hogy egyletünk feladatát megvalósíthassa. A pénzküldeményeket kerjük Biró Gyula egyleti pénztárnokhoz küldeni, (Kolozsvár, Nagy-utca 44. sz.)

— **Egyletünk elnökét: Báró Bánffy Ernőt**, mint a kolozsmegyei lötenyésztési bizottság elnökét, az a kitüntetés érte, hogy a *király* legmagasabb elismerésére méltatta. Részünkről is a legbensőbb örömmel üdvözljük ez alkalommal Elnökünket, kiben a közügyek terén kifejtett, hosszas és eredménydús munkássággal szerzett, el-évülhetetlen érdem lett legfelsőbb helyen méltatva.

— **Csiki János meghalt.** Mély fájdalommal vettük a hírt, la-punk derék munkatársa, a *korondi* méhészkör igazgató-elnöke el-hunytáról. Magyarországon nincs méhész, ki ne ösmerte volna a szakirodalom e derék, szorgalmas munkását, a jeles gyakorlati mé-hészt, ki rövid idő alatt az elsőik közé küzdte föl magát. Nemcsak mint méhész vált ki a sokak közül, hanem mint tanító is, példásan betöltötte hivatását. Számosak elismerése, nagyrabecsülése és sze-retete virraszt a derék tagtárs hamvai felett.

— **Kitüntetések.** Báró *Ambrózy* Bélának, hazánk egyik legjele-sebb méhészeti írója és kitűnő méhésznek, a *király*, a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a *Lipót-rend lovagkeresztjét*; to-vábbá *Liebner* József Kakucsi nagybirtokosnak, kinek a méhészet terén is elévithetlen érdemei vannak, kinek egyebek mellett oly sokat köszönhetünk, hogy a magyar méhészek első kongresszusa annyira fényesen sikerült, a *magyar nemességet* adományozta. A közügyek, különösen pedig a magyar méhészet eme két oszlopos férfja legfelsőbb kitüntetéséhez őszintén gratulálunk.

— **Alapszabályunk megváltoztatása.** Tagjaink értesültek lapunk előző számaiból, hogy választmányunk rendkívüli közgyűlést hívott

össze abból a célból, hogy az alapszabályok némely intézkedése megváltoztattassék. A decz. 6-ára összehívott közgyűlésen nem jelent meg annyi tag, hogy az alapszabályok 32. §-a értelmében a közgyűlés határozatképes lett volna. A január 31-ére meghirdetett közgyűlés tárgysorozatába is felvételre ez a tárgy és ez a gyűlés tekintet nélkül a megjelenő tagok számára, e tárgyban is határozatképes lesz. (Alapszabály 32. §.) Felkérjük a t. tagokat, hogy a közgyűlésen, mely egyszersmind tisztújító közgyűlés lesz, minél számosabban sziveskedjenek megjeleni.

— **A mézbor és méz-szesz megadóztatása.** A mint már többször is említettük, egyletünk fölterjesztésére akképen intézkedett a Pénzügyminiszter 12,767/893. sz. alatti rendeletével, hogy a mézbor és méz-szesz fogyasztási adóval ne terheltsék. E rendelet avval a figyelmeztetéssel küldetett le a kolozsvári pénzügyigazgatóságához, hogy »az igazgatóság feladata lesz megfelelő intézkedés által gondoskodni arról, hogy a mézből készült italok előállítói e tekintetben illetéktelen követelésekkel ne terheltsenek.« E világos és határozott rendelet dacára ujabban is panasz érkezett hozzánk a miatt, hogy a fogyasztási adó-bérlők, a szabályszerű bejelentés mellett is lefoglalták egyik tagtársunk mézes italkészletét, azt, a mely az országos kiállításról küldetett vissza s midőn e jogtalanság miatt felszólalt, azzal válaszolt a bérlőség, hogy »afféle rendelet létezéséről nincs tudomása.« Midőn ezt az esetet itt is felemlítjük, figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy azon fogyasztási körökben, a hol az adóbérlő személyében változás történik, az illetékes pénzügyőrsek útján tudassák a bérlőt az adómentességet biztosító rendelet létezéséről és az esetleges jogtalan vagy szabálytalan eljárást egyletünk elnökségéhez jelentsék be.

— **Bölcs intézkedés.** A vasuti töltések ezentul *csakis* mézelő növényekkel fognak beültettetni, az egyedüli sajnos, hogy ezen örövendetes hír *nem a magyar*, hanem *belga* méhészeknek szól, a mennyiben a Leip. B. Z. szerint a »la chambre syndicale d'Apiculture« ez értesítést kapta. Mi erre még ráérünk.

— **Törpe méhek.** Általános azon vélemény, hogy az egyes kaptárakban előforduló apró méhek testök fejlődésében azért maradtak el, mert a lépek már vénnek, a sejtek pedig a sok kifejlődő méh-álcza szövetekétől annyira megszűkülnek, hogy a méh teljesen

ki sem fejlődhetik, A »Schw. Bzt.« szerint a törpe méhek nem a szük sejtek miatt származnak, hanem annak oka a hiányos táplálkozás, az elégtelen élelmezés.

— **A kávé-liqueur készítés mézzel.** 60 gramm őrölt pörkölt kávé, 5 gr. ceylon fahéj, 1 gr. vanília, $\frac{1}{2}$ liter 96 fokos finomított szesz, ugyanannyi víz; 2—3 napig meleg szobában tartva, többször föl kell rázogatni, azután megsűrjük és annyi tiszta pergetett mézet vegyitünk hozzá (előbb jól le kell habozni), a mennyi szükséges, hogy a liqueur kellő édességű legyen. (150—180 gramm.)

2. Pergelt kávé 250 gr., vanília 8 gr., 1 liter szesz. Egy napig többször rázzuk föl, azután szűrjük le. A mi a szűrőben maradt, adjunk ahhoz 4 liter forró vizet s lehülés után a vizet szűrjük le. Ez utóbbi folyadékhoz adjunk 1 kiló mézet s vegyítsük össze az előbb leszűrt kávé-kivonattal.

— **Kitünő fakenőcs,** melyhez sem viasz, sem szurokfélék nem szükségesek, mégis teljesen megfelel a czélnak. 16 rész marhagané, 8 rész száraz mész-törmelék (ócska falból), 8 rész hamu, 1 rész homok. Ezt marhavérrel és kénes vízzel megfelelő sűrűségű péppé kell keverni. Ez a fakenőcs főként nagyobb fásbekre ajánlatos, melyeknek ojtó-viasszal bekenése költséges volna.

— **A költössenyv** ellen a hangyasav sem segít. Így írja lapunknak egyik kitünő méhésztársunk, a ki e téren tett kísérletei eredményét közölte. A látszólagos javulás után a betegség ismételten kiujult. A legjobb gyógymód a tudósító szerint a törvényes intézkedés. — A hangyasavnak állítólag az a hatása van, hogy zárt méhesekben való huzamosabb tartózkodás után gyengébb szervezett emberek erős náthát kapnak; a propolis meg a bőrt szintugy izgatná, mint egyes hernyók szőre. A méhésznáthát magamon élgyszer tapasztaltam, hanem a ragasztó-gyanta izgató hatásáról mitsem tudok. (B. P.)

— **A ragasztó-gyanta** gyűjtésének czéljáról érdekes közlemény jelent meg a Leipziger Bzt.-ban, mely szerint a szabadban építkező méhek egész építményöket ragasztó-gyantával beburkolják, mintegy védő köpenyeget formálnak belőle; akárcsak a belső magot a külső héja takarja, azonmód arra való a gyanta-gyűjtés, hogy ezen anyagból a méhcsalád maga körül védő takarót csinálhasson az időjárás káros behatásai ellen.

— *A méhészeti oktatás Bulgáriában.* Bulgáriában 3 osztályos földmives-iskolák vannak, melyekben a *méhészet* kötelees tantárgy s abból a tanulók elméleti és gyakorlati oktatást nyernek. (B. Ztg. Nördlingen 1896. 23. sz.)

— *Hogyan csökkenthetjük a fa gyúlékonyságát?* Folbacci talál-
mánya alkalmazásával a nélkül, hogy a fa természetes kinézését elvesztené, eléghetlenné tehető. A legnagyobb hőség is csak any-
nyiban támadja meg a preparált fát, hogy igen vékony szénréteg képződik rajta, mely azonban könnyű dörzsölés által, ismét eltávo-
litható. A vegyület 5 rész horganyvitriol, 2 rész hamuzsir, 4 rész
timsó, 2 rész manganoxyd, 2 rész 60 százalék kénsav és 5 rész
vizből áll. Az első négy alkatrész 45 százalék meleg vízben felol-
datván, ahhoz a kénsav lassanként egész telítésig adatik. E folya-
dékban aztán az egymástól 5 cm. távolra levő fadarabok 3 óráig
főzetnek, s ez idő után kivétetvén, a levegőn megszárittatnak. Ha
e vegyülékkel a jól kiszáradt fát 2–3-szor bevonjuk ecsettel, már
ekkor is igennehezen gyúl meg.

— *A méh testének a hőfoka.* A »L. B. Btg.« közlése szerint
Eiczielski megmérte a méh testének a hőfokát és úgy találta, hogy
ez 28 R. fok meleg, azonban a tele mézgyomor néha csak 20 R.
fok. Nevezett buvár e célra megfelelő hőmérőt készítettett

— *Méz- és viasz-árak.* Bécs, (december). Közöséges méz
30–32 frt; csorgatott 32–34 frt; pergetett 34–36 frt.

Viasz: sárga 140–152 frt; fehérített 200–205 frt.

Olaszország. Méz. változatlan. A fehér 80 lira, a sárga 85–90
lira. A finom sárga mézet métermázsánként egész 135 liráig fizetik.
Olaszország déli részében sokat szenvednek a méhészek a kiviteli
kereskedők monopoliumától.

Viasz: Nagyon gyöngé a forgalom, az árak 300–325 lira
között váltakozik métermázsánként (L'Apicoltore 1896. decz.)

Franciaország. Méz. Egész finom 120 fr., vidéki fehér 85–90
frank.

Havreban a kereslet elég jó. Raktáron majd semmi. — Leg-
utoljára jegyzett árak: vörös 60 fr., sárga 65 fr., fehér 70 frank.

Viasz. 320–340 fr. 100 kilónként.

Havreban a kereslet majd semmi. Raktáron 20,000 Haiti-i
viasz van körülbelől, 350 fr. és a chili-i 320 fr. 100 kilónként.

Marseille-ben alig történt üzletkátés viaszban a lefolyt hónapban. Algiri 315—325 fr., syriai 325—345 fr., caramaniai 345—355, maroccai 325—330. mozambiquei 320 fr., adeni 320 frank 100 kilónként. Bordeauxban a franciaországi viaszok ára, eredetők helye szerint 300—360 fr. (L'Apiculteur 1896. decz.)

Amerika: Chicago. Hl. Dec. 8. Keretes. Első minőségű fehér 12—13 cent. Első minőségű, mézszínű 10 cent. Sötét 8—9 cent. Pergetett, fehér 6—8 c., mézszínű 5—6 cent, sötét $4\frac{1}{2}$ cent. Méhviasz 26—27 cent.

New-York, N.-Y. Dec. 12 Keretes. Első minőségű 12 cent. Pohánka-méz 8—9 c Pergetett, változatlan áru. Viasz 26—27 cent. Francisco, Calif. Dec. 2. Keretes. Fehér 10, mézszínű $7\frac{1}{2}$ —9 cent. Pergetett fehér $5\frac{1}{2}$ —6 cent. Világos mézszínű $4\frac{1}{4}$ — $4\frac{3}{4}$ cent, mézszínű, jegeczes $3\frac{3}{4}$ — $4\frac{1}{4}$ cent.

Méhviasz 25—27 $\frac{1}{2}$ cent. (Americ. Bee Journal. 1896. decz. 17.)

— **A turfa a méhészetben.** Németországban használják. A kap-tárokat borítják be vele. Előnyei: jó nedvszívó, egyike a legjobb fertőtlenítő szereknek, rossz melegvezető. (L'Apiculteur 96, dec. a Revue Internat. ut.)

Növényi rost a méhek füstölésére. Főleg a méhszurás iránt nagyon érzékeny méhészek (ha ugyan szabad ilyennek létezni) fog-ják M. E. Cabasse francia mérnök találmányát örömmel fogadni. Ez az új termék külsőleg hasonlít a pipadohányhoz s csupán mechanikai kikészítésen ment át, hogy jobban égjeu. Állítólag igen könnyen gyul, lassan, de tartósan ég s nagyon bő füsttel, mitől a méhek azonnal lecsendesednek. Egyáltalán nem árt a méheknek.

3 kilós postacsomag 1 fr. 60 cent bérmentes küldéssel.

5 „ „ 2 „ 20 „ „ „

Minta 15 cent, postabélyeg beküldése ellenében. A feltaláló lakása: Franciaország, Pont-a-Mousson. (L'Apieulteur, 1896, dec.)

— **A legértékesebb ajándékot,** a mit egy hirlap nyujthat, két-ségkívül a Magyar Ujság adja az előfizetőinek. Ez az elevenen szer-kesztett, mindig friss, mindig érdekes fővárosi lap havonkint egy kötet regényt ad minden előfizetőjének, még annak is, a ki csupán egy hónapra fizet elő. A ki tehát egy éven át előfizetője a Ma-gyar Ujságnak, melynek főszerkesztője dr. Fenyvessy Ferencz orsz.

képviselő, az egy egész kis könyvtárhoz, tizenkét diszes kiállításu regény-kötethez jut teljesen ingyen. Valóban többet nyújtani: mint egy élénk, érdekes napilapot és tizenkét kötet regényt azért az olcsó előfizetési árért, merő lehetetlenség. S tudnivaló, hogy a Magyar Ujság mindamellett olcsóbb bármely más fővárosi lapnál, mert egész évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt, egy hónapra 1 frt. Egyes számának ára a vidéken 5 kr. A januári új előfizetési negyed alkalmából a legmelegebben ajánljuk olvasóink figyelmébe a Magyar Ujságot, melynek kiadóhivatala Budapesten, a vármegye-ház-utca 15. szám alatt van. A lap kiadóhivatala mutatványszámkkal szívesen szolgál.

A szerkesztő postája.

— **T. tagjainkhoz.** E rovat alatt készségesen válaszolunk egyetlen t. tagjai megkereséseire, kérdezősködésére — még abban az esetben is, ha azok *nem tartoznak kizárólag a méhészet körébe.* A méhészeken kívül számos gazda, kertész, iparos tagunk van, olyanok is, kik méhészettel egyáltalán nem foglalkoznak, s csak örülünk azon, ha hozzánk fordulva, a méhészetten kívül más szakmákörbe vágó kérdésekben is adhatunk felvilágosítást, s úgy véljük, hogy összeköttetéseink folytán sikerülni fog t. tagjaink igényeit e tekintetben kielégíteni. A mennyiben az ügy elintézése sürgős, azt kérjük a megkeresvényben jelezní, mert ebben az esetben levélileg válaszolunk, azonnal, a mint megválaszolhatjuk, legfennebb csak abban az esetben kérünk egy kevés türelmet, midőn a feleletadás a méhészeti szakmakörön kívül eső ösmereteket igényel, mert néha bizony több kézen is megfordul egy-egy kérdés, míg helyes irányban megválaszolható.

— **P. J.** urnak Béga-Szentgyörgy. A vándortanitók évi jelentéseiből évente készül egy általános jelentés megfelelő statistikai kimutatással, mely rendszerint közzététetik a »Földm. Értesítő«-ben. Abban igaza van, hogy érdekes és tanulságos volna, ha a vándortanitók, koronkint értesítéseket küldenének a szaklapokba s abban feltüntetnék a méhészetre vonatkozó érdekesebb mozzanatokat. Valló János a kiváló szakember s a méhészet ügyeinek fáradhatlan munkása, kinek eddigi érdemeit nem lehet eléggé méltányolni, teljesítette e téren is hivatását s lapunkban is számos érdekes cik-

ket közölt. Reméljük, hogy a küszöbön álló fontos reform akként lesz keresztülvive, hogy az ügy élén mindig hivatott szakemberek fognak állani s ekkor a kerületbeli események nem maradnak »mély titkok«, mint értesülésében írja.

— **K. D.** urnak Tálja A mutatvány számokat elküldtük. Értesítését várjuk.

— **Licskai I.** ev. ref. tanító urnak Fejér-Gyarmat. Kiadóhivatalunk bejelentette ide is a szomorú *halálesetet*. Nyugodjék békével! Ertesítettük az *anyakönyvezet*ét.

— **V. J.** ur helyt. A M. Ö. budapesti czég mag-árjegyzékét nem a mi lapunk ajánlotta.

— **H. I.** kisasszony Karczag. A »felszólalás«-ban nem méltóztatott tekintetbevenni sem az országos, sem az erdélyrészi méhészegylet alapszabályait, a melyek értelmében eme egyletekbe belépett nők a férfiakkal egyenlő jogokat élveznek. A mult évi kongresszus jegyzőkönyvei is azt bizonyítják, hogy eme jogok nemcsak a papíron letesznek, hanem, mindnyájunk örömére, tényleg gyakorlatban is vannak. Hogy a »többség« a mi részünkön van, az talán nem baj, de a nőktől függ, hogy ők legyenek többségben. Mi ebben is megnyugszunk.

— **K. J.** ur Maros-Vásárhely. Az 1891 évi I. t.-cz. értelmében csak a filloxera által elpusztított területen ismét ültetett és azon szőlőterületekre vonatkozik az adómentesség, melyek oly helyen telepítették, hol azelőtt nem volt szőlő. Előbbi adómentessége 10 év, utóbbié 6 év.

— **F. S.** urak Halas. A reklamált számot most már *harmadszor* küldte el kiadóhivatalunk. A baj nem itt van, hanem a *postán*, mely gyakran ad panaszra okot.

— **S. I.** ur helyt. Ugy a mézbor, mint más borok egyenletes kierjedését szalmiakkal elő lehet segíteni. Egy hektoliter mézborra 20 gránim szalmiák elégséges. Ezt a mustba kell vegyíteni. Megjegyezzük, hogy a szalmiák, a bor kierjedésével alkatrészeire bomlik és ártalmas anyagot nem tartalmaz. Ha azonban az erjesztő helyiség elég meleg, az erjedés magától is lefoly szabályosan.

Tartalom: A t. tagtársakhoz. *A szerkesztő.* — Egyesületi élet. — A méhészeti szakoktatás kérdéséhez. *Simay L. Tivadar.* — A méh érzékei. *Csiki János.* — A nők a méhészetben. *Gemess Joachim.* — Egy méhésztanító kollega vastag tévedése. *Dr. Ribáry F. J.* — A vándortanítók uti programja és kimutatása. *Károni Dimén.* — Szakirodalmi szemle. *Bálint Sándor dr.* — A méhészeti adatok gyűjtése. *Benda Pál.* — A méhesből. *J. Juhos Márton.* — Vegyesek. — A szerkesztő postája. —

Szerkesztésért felelős: Bodor László.

